ОГРАНИЧИТЕЛНИ МЕРКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Ограничителните мерки са инструмент, който има за цел да доведе до промяна и/или да ограничи дейности или политики, като например нарушаване на международното право, правата на човека или политики, които не зачитат правовата държава и демократичните принципи. Ограничителните мерки са превантивен и ненаказателен инструмент в рамките на външната политика и действат като своевременен отговор на негативни политически промени и развития, като едновременно с това се изпраща силно политическо послание.

Мерки като оръжейно ембарго, ограничения върху вноса и износа, финансови ограничения (замразяване на активи, забрана за операции с парични средства и икономически ресурси), както и ограничения за достъп (забрани за визи или забрани за пътувания на конкретни лица, както и тяхното транзитно преминаване през територията на съответната държава) са някои от най-често използваните ограничителни мерки за постигане на целите на външната политика.

I. Ограничителни мерки на Европейския съюз

Ограничителните мерки са важен инструмент на Общата външна политика и политика на сигурност на Европейския съюз. Ограничителните мерки се използват от ЕС като част от интегриран и всеобхватен политически подход, включващ политически диалог, допълнителни усилия и употреба на други инструменти, с които Съюзът разполага.

Основните цели при приемането на ограничителни мерки са:

- гарантиране на ценностите на ЕС, неговите основни интереси и сигурност;
- опазване на мира;
- консолидиране и подкрепа на демокрацията, правовата държава, правата на човека и принципите на международното право;
- предотвратяване на конфликти и укрепване на международната сигурност

Ограничителните мерки имат за цел да предизвикат промяна в политиката или поведението на лицата, към които са насочени, с оглед насърчаване на целите на Общата външна политика и политика на сигурност на Европейския съюз.

Те могат да бъдат насочени към:

- правителства на държави извън ЕС, поради провежданите от тях политики;
- образувания (дружества), които осигуряват средствата за провеждането на въпросните политики;
- групи или организации, например терористични групи
- лица, които подкрепят съответните политики, участват в терористични дейности и т.н.

Целта на всяка ограничителна мярка следва да бъде ясно заявена и да съответства на цялостната стратегия на Съюза в съответната област.

Република България като държава членка на Европейския съюз има задължението да прилага ограничителните мерки, приети от Съвета на Европейския съюз чрез издадени

решения (по член 29 от Договора за Европейския съюз) и регламенти (по член 215 от Договора за функционирането на Европейския съюз) в рамките на Общата външна политика и политика на сигурност на Европейския съюз.

Ограничителните мерки на ЕС, които Съюзът включва в европейския правен ред чрез решения и регламенти, са задължителни в своята цялост за държавите членки на ЕС и техните граждани и прилагането им обхваща:

- територията на Европейския съюз, включително територии където се прилагат достиженията на правото на ЕС;
- държавните и общински органи на управление на държавите членки на ЕС;
- въздухоплавателните и плавателни съдове на държавите членки на ЕС;
- гражданите на държавите членки на ЕС;
- дружества и други юридически лица, образувания и организации, създадени или учредени в съответствие със законодателството на държавите членки на ЕС и осъществяващи дейност на територията на ЕС, както и където е приложимо европейското законодателство;
- стопанска дейност и професионални дейности, извършвани изцяло или частично на територията на ЕС.

Задължение и отговорност на всички държавни и общински органи на Република България, както и на заинтересованите дружества и физически лица е да бъдат информирани и да изпълняват решенията и регламентите на Съвета на ЕС относно ограничителните мерки.

II. Правна рамка на ограничителните мерки на ЕС

2.1. Европейска правна рамка

Правното основание на ограничителните мерки на ЕС е член 29 от Договора за Европейския съюз и член 215 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

В член 29 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) се предвижда, че Съветът може да приема решения, които определят подхода на Съюза по отделен въпрос от географско или тематично естество, включително ограничителни мерки.

В член 215 от Договора за функционирането на Европейския съюз се предвижда възможност Съветът да приема ограничителни мерки по отношение на физически или юридически лица, недържавни групи или образувания, или да приема мерки, предвиждащи прекъсването или ограничаването, изцяло или частично, на икономическите и финансови отношения с една или няколко трети страни, въз основа на решение по член 29 от ДЕС.

Ограничителните мерки на ЕС се прилагат чрез:

- Регламенти на Съвета на Европейския съюз;
- Решения на Съвета на Европейския съюз.

Актуалните правни актове на ЕС (решения и регламенти), с които се налагат ограничителните мерки на ЕС срещу трети държави, образувания и лица, могат да бъдат намерени на интернет страница за достъп до правото на ЕС EUR-Lex. Платформата EUR-Lex предоставя достъп до правните актове на ЕС и на български език.

2.2. Национална правна рамка

- Конституция на Република България;
- Закон за контрол по прилагане на ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна;
-
- Решение № 789 на Министерския съвет от 2022 г. за създаване на Координационна група по прилагането на ограничителните мерки на Европейския съюз.

III. Информация за ограничителните мерки на ЕС

- **Електронна карта на ограничителните мерки на ЕС**

Актуална информация за ограничителните мерки на ЕС се съдържа в Електронната карта на ограничителните мерки на ЕС.

https://www.sanctionsmap.eu/#/main

Картата включва всички видове ограничителни мерки и съдържа директни връзки към актуалните правни актове и насоки за прилагане, както и предоставя изчерпателен механизъм за търсене и подробни обяснения на действащите ограничителни мерки.

- **Консолидиран списък на финансовите ограничителни мерки**

- **TARIC database**

TARIC database е многоезична база данни на Европейската комисия за всички ограничителни мерки, свързани с митническите тарифи на ЕС, търговското и селскостопанското законодателство.

В базата данни може да бъде направена справка за прилаганите ограничения по отношение на вноса и износа на различни стоки. Търсенето се извършва чрез тарифния код на стоката или чрез нейното описание. Базата данни се обновява ежедневно от Генерална дирекция „Данъчно облагане и митнически съюз“ към Европейската комисия.

Консултационен модул за България:

https://ecustoms.bg/taricc m/taricc m/main_BG

- **Насоки относно прилагането и оценката на ограничителните мерки (санкциите) в рамките на общата външна политика и политика на сигурност на ЕС**
  https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5664-2018-INIT/bg/pdf
- **Най-добри практики на ЕС за ефективно прилагане на ограничителни мерки**
  https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10572-2022-INIT/bg/pdf
- **Информация относно политиката на санкции на ЕС (на английски език)**
  https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/

- **Често задавани въпроси относно ограничителните мерки на ЕС**
  https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_en#frequently-asked-questions

- **European Commission whistleblower tool**

Споделянето на информация за нарушения на ограничителните мерки на ЕС може да увеличи тяхната ефективност. Инструментът за сигнализиране на нередности на Европейската комисия може да се използва от гражданите за докладване на минали, текущи или планирани нарушения на ограничителните мерки, както и за опити за заобикаляне на ограничителните мерки.

Повече информация относно **Whistleblower tool** може да бъде намерена на интернет страницата на Европейската комисия.

Допълнителна информация относно ограничителните мерки на ЕС може да бъде намерена на интернет страниците на Европейската комисия и на Съвета на Европейския съюз.

III. Координационна група по прилагането на ограничителните мерки на ЕС

3.1. Състав на Координационната група и национален координатор

Координационната група по прилагането на ограничителните мерки на ЕС е създадена с Решение № 789 на Министерския съвет от 20 октомври 2022 г. (РМС № 789/2022 г.)

Поименният състав на Координационната група по прилагането на ограничителните мерки на ЕС е определен със Заповед № Р-62 от 27.03.2023 г. на министър-председателя. В заповедта са определени председателя, заместник-председателите и членовете на Координационната група по прилагането на ограничителните мерки на ЕС.

Председателят на Координационната група е национален координатор по прилагането на ограничителните мерки на ЕС.

Национален координатор е г-жа Людмила Петкова - заместник-министър на финансите.

3.2. Функции на Координационната група по прилагането на ограничителните мерки на ЕС

Функциите на Координационната група по прилагането на ограничителните мерки на ЕС са определени в т. 5 от РМС № 789/2022 г., а именно:

- Разглежда въпроси, свързани с установяването на обхвата, съдържанието, действието и позицията на страната по ограничителните мерки;
- Обсъжда въпроси, свързани с идентифицирането на компетентните национални институции по прилагането на ограничителните мерки и дерогациите по тях;
- Обсъжда и решава въпроси от координационен характер, които са от компетентността на повече от една институция.

3.3. Правила за работата на Координационната група по прилагането на ограничителните мерки на ЕС (предстои да бъдат приети) – линк към правилата